

REFERENCES

1. Varga, N. I., & Povidaychuk, O. S. (2019). Doslidnyts'ka pidhotovka vykladacha vyshchoyi shkoly za doktors'kymy prohramamy u SSHA [Research training of higher education teachers in doctoral programs in the USA]. *Virtus: Scientific Journal*. №35. S. 80-82. [in Ukrainian]
2. Kichuk, N. (2023). Krytychne myslennya yak peredumova konstruktyvnoho rozvytku zdibnosti maybutn'oho fakhivtsya do innovatsiynoi diyal'nosti [Critical thinking as a prerequisite for constructive development of the future specialist's ability for innovative activity]. *Visnyk nauky ta osvity. Seriya «Pedahohika»*. №9(15). S. 434-445. [in Ukrainian]
3. Konverskyi, V. (2021). Osnovy metodolohiyi ta orhanizatsiyi naukovykh doslidzhen' [Fundamentals of methodology and organization of scientific research]. Kyiv : Tsentr uchbovoyi literatury. 352 s. [in Ukrainian]
4. Kryshka, M. D. (2025). Sub'yektnist' osobystosti: sproba systemnoho analizu [Personality subjectivity: an attempt of systemic analysis]. In *Moderni aspekty vedy: svazek LIII mezinarodni kolektivni monografii. Mezinarodni ekonomicky institut s.r.o., Česká republika*. 639 s. [in Ukrainian]
5. Menyaylo, V. I. (2020). Shlyakhy pidvyshchennya efektyvnosti pidhotovky maybutnikh doktoriv filosofiyi shchodo vykonannya naukovoï skladovoyi chastyiny osvith'o-naukovoyi prohramy [Ways to improve the effectiveness of training future PhDs in implementing the scientific component of the educational and scientific program]. *Teoriya i metodyka profesiynoho sviddy*. №20(2). S. 81-87. [in Ukrainian]
6. Stepanov, O. M. (Ed.). (2006). *Psykhologichna entsyklopediya* [Psychological encyclopedia]. Kyiv : Akademydav. 424 s. [in Ukrainian]
7. Ushmarova, V. (2021). Pidhotovka doktoriv filosofiyi za osvith'o-naukovoyu prohramoyu «Profesiyna osvita»: istoriya stanovlennya, unikal'nist' i stratehiyi rozvytku [Training of PhDs under the educational-scientific program "Professional Education": history of formation, uniqueness and development strategies]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi*. №8(112). S. 221-231. [in Ukrainian]

8. Shust, N. B., & Filyk, N. V. (2019). Innovatsiyi v osviti: sotsiokul'turnyy vymir [Innovations in education: socio-cultural dimension]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadrov kul'tury i mystetstv*. №1. S. 144-149. [in Ukrainian]
9. Chubrey, O. S. (2019). Metodolohichni zasady doslidzhennya problemy pidhotovky maybutnikh uchyteliv heohrafiyi do profesiynoyi diyal'nosti v umovakh transformatsiyi osvity [Methodological principles of research into the problem of preparing future geography teachers for professional activity in conditions of educational transformation]. *Naukovi zapysky. Seriya Pedahohichni nauky. Vyp 180*. S. 139-144. Kropyvnyts'kyi. [in Ukrainian]
10. Yatsyshchyn, A. V. (2020). Tsyfrovi vidkryti systemy u pidhotovtsi aspirantiv i doktorantiv: monohrafiya [Digital open systems in the training of postgraduate and doctoral students: monograph]. Kyiv : TsP «Kompyrnt». 416 s. [in Ukrainian]
11. Kichuk, N. (2024). Development of the ability of future doctoral level specialists to implement an individual educational research trajectory: contours of pedagogical State University Journal. *Pedagogical Sciences*. № 2.(117). P. 75-88. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КІЧУК Надія – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Ізмайльського державного гуманітарного університету.

Наукові інтереси: теорія і практика формування конкурентноздатного фахівця у підсистемі «бакалавр-магістр-доктор» в умовах трансформації освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KICHUK Nadiya – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Education at Izmail State University of Humanities.

Scientific interests: theory and practice of training competitive specialists in the bachelor-master-doctor subsystem in the context of educational transformation.

Стаття надійшла до редакції 14.08.2025 р.

Стаття прийнята до друку 29.08.2025 р.

УДК 377.04.

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-220-329-333

ФІЛОНЕНКО Оксана –

доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>
e-mail: oksana.filonenko02@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПРАВОЗНАВЦІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Проблема підготовки фахівців, зокрема, майбутніх правознавців, в умовах сучасної змішаного формату освітнього процесу об'єктивно набуває все більшої актуальності завдяки виникненню «нової парадигми змішаного навчання», в основу якої покладено забезпечення безперервного формування й розвитку визначених освітньо-професійними програмами компетентностей учасників освітнього процесу засобами цифрових технологій у поєднанні з педагогічними інноваціями.

У статті визначено особливості професійної підготовки майбутніх правознавців в умовах змішаного навчання.

Встановлено, що у процесі професійної підготовки майбутні правознавці повинні навчитися: проєктувати власну навчальну діяльність; проєктувати самоосвітню діяльність, розвиваючи самостійність; уміти використовувати різні технології у навчанні та самоосвіті; розвивати здатність до самооцінювання та рефлексії.

Важливою умовою ефективного розвитку системи професійної підготовки майбутніх правознавців під час змішаного навчання, є можливість освітнього процесу швидко змінюватися, реорганізовуватися в умовах стрімких перетворень і непередбачуваності зовнішніх чинників, застосовувати новітні технології. При змішаній системі навчання є реальна можливість використовувати ті методи, форми, принципи та технології, які вже довели свою доцільність та ефективність.

Технології змішаного навчання дозволяють здобувачам ознайомитися з цифровими технологіями, які широко використовуються в професійній діяльності. Це підвищить їх конкурентоспроможність на ринку праці. Технології змішаного навчання дають можливість майбутнім правознавцям вибирати темп, послідовність та спосіб вивчення матеріалу, що відповідає їхнім потребам. Ці технології сприяють ефективній підготовці майбутніх правознавців до професійної самоосвітньої діяльності з урахуванням сучасних потреб суспільства та ринку праці правників.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні педагогічних умов професійної підготовки майбутніх правознавців в умовах змішаного навчання.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні правознавці, змішане навчання, інформаційно-комунікаційні технології, технології дистанційного навчання.

FILONENKO Oksana –

Doctor of Pedagogy Sciences, Professor,
Acting Head of the Department at the Department of Education of
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>
e-mail: oksana.filonenko02@gmail.com

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE LAWYERS IN BLENDED LEARNING CONDITIONS

The problem of training specialists, in particular, future lawyers, in the conditions of the modern blended format of the educational process is objectively becoming increasingly relevant due to the emergence of the "new paradigm of blended learning", which is based on ensuring the continuous formation and development of the competencies of participants in the educational process defined by educational and professional programs using digital technologies in combination with pedagogical innovations.

The article identifies the features of professional training of future lawyers in blended learning.

It has been established that in the process of professional training, future lawyers must learn to: design their own educational activities; design self-educational activities, developing independence; be able to use various technologies in learning and self-education; develop the ability to self-assessment and reflection.

An important condition for the effective development of the system of professional training of future lawyers during blended learning is the ability of the educational process to quickly change, reorganize in conditions of rapid transformations and unpredictability of external factors, and apply the latest technologies. With a blended learning system, there is a real opportunity to use those methods, forms, principles, and technologies that have already proven their feasibility and effectiveness.

Blended learning technologies allow students to become familiar with digital technologies that are widely used in professional activities. This will increase their competitiveness in the labor market.

Blended learning technologies allow future lawyers to choose the pace, sequence, and method of studying the material that meets their needs. These technologies contribute to the effective preparation of future lawyers for professional self-educational activities, taking into account the modern needs of society and the legal labor market.

We see prospects for further research in determining the pedagogical conditions for professional training of future lawyers in blended learning.

Keywords: professional training, future lawyers, blended learning, information and communication technologies, distance learning technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Глобальна цифровізація, економічна конкуренція та швидкі зміни у виробництві сприяють пошуку ефективних шляхів у напрямі модернізації освітньої діяльності для забезпечення підготовки нової генерації фахівців, спроможних конкурувати на сучасному ринку праці, здатних діяти в нестандартних ситуаціях й адаптуватися до умов сьогодення. З огляду на це, на заклади вищої та фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку майбутніх фахівців, покладається висока відповідальність [2].

У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України визначено, що цифровізація освіти є сучасним етапом її інформатизації, що «передбачає насичення інформаційно-освітнього середовища електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливує інтегральну взаємодію [7].

Саме тому проблема підготовки фахівців, зокрема, майбутніх правознавців, в умовах сучасної змішаного формату освітнього процесу об'єктивно набуває все більшої актуальності завдяки виникненню «нової парадигми змішаного навчання», в основу якої покладено забезпечення безперервного формування й розвитку визначених освітньо-професійними програмами (ОПП) компе-

тентностей учасників освітнього процесу засобами цифрових технологій у поєднанні з педагогічними інноваціями. Динамічний характер сьогоdnішніх воєнних і соціально-економічних реалій висуває нові вимоги до організації змішаного навчання, особистості викладача й основоположних засад його педагогічної діяльності, а також і до особистості здобувача освіти, який навчається нині у змішаному форматі [8, с. 29].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз науково-педагогічної літератури підтверджує, що існує значний обсяг досліджень на між-дисциплінарному рівні щодо проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах змішаного навчання. Науковці зарубіжних країн, наприклад С. Грехем, С. Моебс, Д. Пейнтер, Р. Сченк та ін., велике значення приділяють впровадженню концепції змішаного навчання в освітній процес закладів освіти різних рівнів. Серед українських дослідників можна виділити Є. Жернову, О. Кривоноса, О. Спіріна, К. Осадчу, Л. Карташову, М. Нікітіна, Ю. Триуса, Г. Черденіченко, Л. Шапран та ін.

Аналіз досліджень з проблеми підвищення якості підготовки майбутніх правознавців у вузі (В. Андрейцев, В. Бігун, В. Васильєв, В. Журавський, В. Зудін, В. Комаров, Н. Новикова, М. Орзих та ін.) свідчить про необхідність сучасного

оновленого наукового підходу до організації освітнього процесу, вибору більш досконалих і пошуку нових форм і методів навчальної роботи. Головною метою використання такого підходу є не тільки навчати фахівців того, що реально може знадобитись у подальшій професійній діяльності та контролювати ступінь розвитку необхідних знань, умінь і навичок, а також формувати настанови на постійний саморозвиток і безперервну освіту впродовж усього життя з метою повної відповідності сучасності [5, с. 92].

Мета статті – визначити особливості професійної підготовки майбутніх правознавців в умовах змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах розвитку освітньої траєкторії майбутній фахівець повинен колективно та оптимально використовувати освітні професійні знання та можливості. У цьому контексті вагомим значення набуває професійна підготовка майбутніх правознавців, зміст якої має наповнюватися новими нетрадиційними та нешаблонними щаблями, на противагу усталених та негнучких традиційних підготовок.

Підвищення продуктивності освітнього процесу з метою забезпечення належного рівня підготовки майбутніх правознавців є найважливішим завданням вищої школи. Адже сьогодні суспільство ставить особливо високі вимоги до процесів, що відбуваються в освітньо-педагогічній сфері стосовно формування юридичних кадрів [5, с. 92].

Інформаційно-комунікаційні технології та технології дистанційного навчання вже давно визнані сучасними педагогічними технологіями, найбільш використовуваними у підготовці майбутніх фахівців, а також проєктні, інтегративно-модульні, модульно-рейтингові, кейс-технології, технологія проблемного навчання, технологія співпраці у розвитку та ін. [9].

При змішаній системі навчання є реальна можливість використовувати ті методи, форми, принципи та технології, які вже довели свою доцільність та ефективність.

А. Сокіл тлумачить поняття «змішане навчання» «як спеціально організований процес, котрий базується на комплексному поєднанні дистанційного навчання (Distance Learning), навчання в аудиторії (Face-to-face Learning), онлайн-навчання за допомогою Інтернет-сервісів (Online Learning) та самостійного навчання (selfstudy learning) як таких складників, що підлягають розвитку в ході провадження освітнього процесу з урахуванням сучасних реалій та тенденцій у сфері цифрових технологій» [8, с. 71].

До переваг змішаного навчання у підготовці майбутніх фахівців учені відносять:

- Гнучкість та доступність технологій змішаного навчання: можливість доступу до навчального матеріалу в будь-який зручний для майбутніх фахівців час та місце через онлайн-платформи та застосунки, як Learning Management System (LMS), Student Information Systems (SIS), Learning Content Management Systems (LCMS), Virtual Classrooms та інші. Це особливо важливо

для здобувачів зі змінним графіком або тих, хто має обмеження на фізичний доступ до закладу вищої чи фахової передвищої освіти.

- Підвищена мотивація та залученість майбутніх фахівців, адже аудиторні заняття дозволяють здобувачам спілкуватися з викладачами та одногрупниками, а дистанційні – отримувати додаткові матеріали та виконувати практичні завдання в зручний час.

- Індивідуалізація навчання: технології змішаного навчання дають можливість майбутнім фахівцям вибирати темп, послідовність та спосіб вивчення матеріалу, що відповідає їхнім потребам.

- Різноманітність методів навчання. Комбінування онлайн-ресурсів із традиційними методами навчання (лекції, семінари, практичні, лабораторні заняття, практика) дозволяє майбутнім фахівцям отримувати різноманітність у навчанні, що може поліпшити їх розуміння матеріалу.

- Стимулювання самостійності та самодисципліни.

- Формування ключових фахових компетентностей, таких як самостійність, критичне мислення, здатність до вирішення проблем, комунікація та співпраця.

- Підготовка до роботи в цифровому середовищі. Технології змішаного навчання дозволяють здобувачам ознайомитися з цифровими технологіями, які широко використовуються в професійній діяльності. Це підвищить їх конкурентоспроможність на ринку праці [4].

Досліджуючи засоби самостійної пізнавальної діяльності майбутніх юристів в умовах війни В. Зубенко зазначає, що «в умовах дистанційного й змішаного формату навчання майбутні юристи повинні володіти навичками пізнавальної активності, самостійності та відповідальності, а на самоосвіту та саморозвиток майбутнього фахівця-юриста впливає певний рівень індивідуалізації освітнього простору закладу освіти» [3, с. 25].

Досліджуючи проблему формування професійної компетентності майбутнього правознавця В. Пугач підкреслює важливість інформаційного компоненту професійної компетентності майбутнього правознавця, що «характеризує здатність фахівця виконувати професійні обов'язки із використанням сучасних інформаційних технологій» [6, с. 180].

У свою чергу Н. Баловсяк зазначає: «Значущість інформаційної компоненти професійної компетентності у тому, що вона відповідає за розвиток здатності працювати з інформаційними ресурсами та є сукупністю таких властивостей особистості, як уміння визначати інформаційну потребу та предмет дослідження; уміння користуватися інформаційними ресурсами у професійній діяльності та в повсякденному житті; уміння здійснювати пошук відомостей і використовувати для цього різні інформаційні джерела тощо» [1, с. 5].

Необхідність інформаційної складової в професійній компетентності майбутніх фахівців-правознавців пояснюємо тим, що низка їх посадових обов'язків буде виконуватися із використанням інформаційних технологій, наприклад:

- підготовка юридичних документів (позовні заяви, аналітичні записки, доручення, претензії, довідки, договори тощо) за допомогою ПК;
- здійснення електронного документообігу;
- віддалена взаємодія з клієнтами, за допомогою локальних і глобальних мереж;
- облік та зберігання матеріалів, закінчених виконанням судових справ тощо;
- спілкування із закордонними колегами, дистанційна участь у семінарах;
- пошук необхідної інформації, нової редакції нормативних документів, які з'являються насамперед в електронному форматі на відповідних сайтах.

Отже, інформаційний компонент професійної компетентності майбутніх правників включає:

- здатність використовувати інформаційні технології для виконання професійних завдань використовуючи наявний інструментарій, пошуку необхідної інформації;
- уміння організувати свою діяльність в якісно нових умовах із використанням інформаційних технологій;
- здатність отримувати, узагальнювати та аналізувати професійно важливу інформацію із використанням інформаційних технологій [6, с. 181].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок напрямку. Встановлено, що у процесі професійної підготовки майбутні правознавці повинні навчитися: проектувати власну навчальну діяльність; проектувати самоосвітню діяльність, розвиваючи самостійність; уміти використовувати різні технології у навчанні та самоосвіті; розвивати здатність до самооцінювання та рефлексії. Важливою умовою ефективного розвитку системи професійної підготовки майбутніх правознавців під час змішаного навчання, є можливість освітнього процесу швидко змінюватися, реорганізовуватися в умовах стрімких перетворень і непередбачуваності зовнішніх чинників, застосовувати новітні технології.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні педагогічних умов професійної підготовки майбутніх правознавців в умовах змішаного навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2004. № 5. С. 21-28.
2. Драч І., Литвинова С. Формування конкурентоспроможності майбутніх в умовах інформаційно-освітнього іт-фахівців середовища технічних коледжів. 2021. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728524/1/%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%A2%D0%AF%20-%D0%94%D1%80%D0%B0%D1%87-%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-2021.pdf>
3. Зубенко В. О. Засоби самостійної пізнавальної діяльності майбутніх юристів в умовах війни. 2022. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/1_20.10.2022_p26-27.pdf
4. Імбер В. І., Войтович І. С., Мусійчук С. М. Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах

змішаного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 66. С. 243-246.

5. Панькевич О. О. Підготовка майбутніх правознавців в умовах сучасного освітнього простору вищого навчального закладу. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2009. № 1. С. 92-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhst_2009_1_24

6. Пугач В. М. Формування професійної компетентності майбутнього правознавця. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 65. С. 174-182.

7. Розпорядження Кабінету міністрів України. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <http://zakon3.rada.gov>

8. Сокіл А. А. Дидактичні умови змішаного навчання майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти: дис. ... докт. філос. зі спец. 011 Освітні, педагогічні науки. Полтава, 2025. 193 с.

9. Kucher S., Gorbatyuk R., Serdyuk O., Ozha M., Grinyayeva N., Fridman M. The use of information and communication technologies in the organisation of blended learning for future vocational school students. 2022. №4 (4).

REFERENCES

1. Balovsyak, N. (2024). Informatsiyna kompetentnist' fakhivtsya [Information competence of a specialist]. *Pedahohika i psykholohiya profesynoyi osvity*. № 5. S. 21-28. [in Ukrainian]
2. Drach, I., Lytvynova, S. (2021). Formuvannya konkurentospromozhnosti maybutnikh v umovakh informatsiyno-osvitn'oho it-fakhivtsiv seredivyshcha tekhnichnykh koledzhiv [Formation of competitiveness of future IT specialists in the information and educational environment of technical colleges]. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728524/1/%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%A2%D0%AF%20-%D0%94%D1%80%D0%B0%D1%87-%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-2021.pdf> [in Ukrainian]
3. Zubenko, V. O. (2022). Zasoby samostiynoyi piznaval'noyi diyal'nosti maybutnikh yurystiv v umovakh viyny [Means of independent cognitive activity of future lawyers in wartime]. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/1_20.10.2022_p26-27.pdf [in Ukrainian]
4. Imber, V. I., Voytovych, I. S., Musiychuk, S. M. (2023). Profesiyna pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv v umovakh zmishanoho navchannya [Professional training of future specialists in blended learning]. *Innovative pedagogy. Innovatsiyna pedahohika*. Vyp. 66. S. 243-246. [in Ukrainian]
5. Pan'kevych, O. O. (2009). Pidhotovka maybutnikh pravoznavtsiv v umovakh suchasnoho osvitn'oho prostoru vyshchoho navchal'noho zakladu [Training of future lawyers in the conditions of the modern educational space of a higher educational institution]. *Zbirnyk naukovykh prats' Khmel'nyts'koho instytutu sotsial'nykh tekhnolohiy Universytetu «Ukrayina»*. № 1. S. 92-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhst_2009_1_24 [in Ukrainian]
6. Puhach, V. M. (2022). Formuvannya profesynoyi kompetentnosti maybutn'oho pravoznavtsya [Formation of professional competence of a future lawyer]. *Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy*. Vyp. 65. S. 174-182. [in Ukrainian]
7. Rozporyadzhennya Kabinetu ministriv Ukrayiny. Pro skhvalennya Kontseptsii rozvytku tsyfrovoyi ekonomiky ta suspil'stva Ukrayiny na 2018–2020 roky ta

zatverdzhennya planu zakhodiv shchodo yiyi realizatsiyi» vid 17 sichnya 2018 r. № 67-r. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine. On approval of the Concept of Development of the Digital Economy and Society of Ukraine for 2018–2020 and approval of the action plan for its implementation” dated January 17, 2018 No. 67-r.] [in Ukrainian]

8. Sokil, A. A. (2025). Dydaktychni umovy zmishanoho navchannya maybutnikh yurystiv u zakladakh fakhovoyi peredvyshchoyi osvity [Didactic conditions of blended learning of future lawyers in institutions of professional pre-higher education]: dys. ... dokt. filos. zi spets. 011 Osvitni, pedahohichni nauky. Poltava. 193 s. [in Ukrainian]

9. Kucher, S., Gorbatiuk, R., Serdyuk, O., Ozha, M., Grinyayeva, N., Fridman, M. (2022). The use of information and communication technologies in the organisation of blended learning for future vocational school students. №4 (4). [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФІЛОНЕНКО Оксана – доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ЗВО.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FILONENKO Oksana – Doctor of Pedagogy Sciences, Professor, Acting Head of the Department at the Department of Education Sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: professional training of future specialists in higher education institutions.

Стаття надійшла до редакції 14.08.2025 р.

Стаття прийнята до друку 30.08.2025 р.

УДК 378.147:614.253.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-220-333-339

МАКАРЕНКО Володимир –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізики

Полтавського державного медичного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5591-6145>

e-mail: v.makarenko@pdmu.edu.ua

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ: РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано сучасні підходи до формування креативності та розвитку творчого потенціалу здобувачів вищої медичної освіти. Автор акцентує на фрагментарності та несистематизованості існуючих досліджень щодо використання ігрових технологій, зокрема рольових ігор, у медичній освіті. Теоретично обґрунтовано педагогічний потенціал та доцільність застосування рольових ігор, а також коротких сфокусованих вправ з їх елементами для розвитку креативної компетентності майбутніх лікарів.

Автором наведено приклад практичної реалізації цього підходу на заняттях з медичної та біологічної фізики. Проаналізовано ефективність розвитку компонентів креативної компетентності на таких заняттях з використанням рольових ігор та вправ з їх елементами. Розроблено та обґрунтовано методику їх використання на заняттях з фахових дисциплін на прикладі терапевтичної стоматології та невідкладної хірургії. Сценарії включають первинний прийом пацієнта, повідомлення неприємних новин, взаємодію з конфліктним пацієнтом. Дослідження підтверджує, що регулярне застосування рольових ігор розвиває гнучкість, оригінальність, асоціативне та нестандартне мислення. Ці вправи стимулюють здатність генерувати ідеї, знаходити нові рішення в нетипових обставинах, а також сприяють активній взаємодії, спонтанності та імпровізації, що є ключовим для формування креативної компетентності майбутніх лікарів та успішної медичної практики.

Результати досліджень свідчать, що рольові ігри є потужним інструментом для розвитку креативності, яка є важливою складовою професійної компетентності сучасного лікаря. Намічено перспективи подальших досліджень, зокрема, розробку комплексних програм інтеграції ігрових технологій у навчальні плани медичних закладів та емпіричну оцінку їх довгострокового впливу на клінічну практику та кар'єрний ріст випускників.

Ключові слова: креативна компетентність; майбутні лікарі; медична і біологічна фізика; медична освіта; рольові ігри; стоматологія; хірургія.

MAKARENKO Volodymyr –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Physics

Poltava State Medical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5591-6145>

e-mail: v.makarenko@pdmu.edu.ua

FORMATION OF CREATIVE COMPETENCE OF FUTURE DOCTORS: ROLE PLAYING AS A DEVELOPMENT TOOL

The article analyzes modern approaches to the formation of creativity and the development of creative potential of applicants for higher medical education. The author emphasizes the fragmentation and lack of systematization of existing research on the use of game technologies, in particular role-playing games, in medical education. The pedagogical potential and feasibility of using role-playing games, as well as short focused exercises with their elements for the development of creative competence of future doctors are theoretically substantiated.

The author provides an example of the practical implementation of this approach in medical and biological physics classes. The effectiveness of the development of creative competence components in such classes using role-playing games and exercises with their elements is analyzed. The methodology for their use in classes in professional disciplines is developed and substantiated using the example of therapeutic dentistry and emergency surgery. The scenarios include the initial reception of a patient, reporting unpleasant news, interaction